

Các nhân tố ảnh hưởng của lạm phát tác động tới đời sống sinh viên các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội

Đào Thu Hà
Nguyễn Thị Thảo

Khoa Kế toán – Kiểm toán, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

Lạm phát luôn ảnh hưởng trực tiếp đến tăng trưởng kinh tế, đời sống việc làm của mọi tầng lớp cư dân trong xã hội. Xuất phát từ ý tưởng: “Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng của lạm phát tác động tới đời sống sinh viên các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội” nhằm tìm hiểu những tác động của lạm phát tới đời sống, thói quen tiêu dùng của người dân đô thị thông qua chỉ số hàng hóa, giá tiêu dùng và dịch vụ nơi đô thị. Trong khuôn khổ bài viết tác giả chỉ tập trung nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng trực tiếp tới sinh viên các trường Đại học hy vọng mang lại những cái nhìn tổng quát, cũng như đưa ra những gợi mở nhằm tìm ra phương pháp hỗ trợ sinh viên có cơ hội học tập và nghiên cứu ổn định trong thời kỳ lạm phát.

1. Tổng quan về lạm phát

Lạm phát được hiểu là tốc độ tăng giá trong một khoảng thời gian nhất định, thường là một thước đo rộng, chẳng hạn như mức giá hoặc mức tăng chi phí sinh hoạt ở một quốc gia. Nhưng nó cũng có thể được tính toán trong phạm vi hẹp hơn - đối với một số hàng hóa, chẳng hạn như thực phẩm, hoặc đối với các dịch vụ, chẳng hạn như cắt tóc chẳng hạn. Bất kể bối cảnh nào, lạm phát thể hiện mức độ đắt đỏ hơn của tập hợp hàng hóa hoặc dịch vụ có liên quan trong một khoảng thời gian nhất định, phổ biến nhất là một năm.

Các chỉ số lạm phát được sử dụng phổ biến nhất là Chỉ số giá tiêu dùng (CPI) và Chỉ số giá bán buôn (WPI). Lạm phát có thể được xem xét tích cực hoặc tiêu cực tùy thuộc vào quan điểm cá nhân và tốc độ thay đổi. Lý tưởng nhất là mức lạm phát tối ưu là cần thiết để thúc đẩy chi tiêu ở một mức độ nhất định thay vì tiết kiệm, từ đó nuôi dưỡng tăng trưởng kinh tế.

Trong năm 2022, lạm phát có xu hướng tăng nhanh ở các nước trên thế giới đặc biệt tại các nước có nền kinh tế phát triển. Hoa Kỳ đối mặt với mức lạm phát cao kỷ lục trong 40 năm qua trong tình trạng bắt đầu phục hồi kinh tế sau đại dịch Covid 19.. Mặc dù tình hình lạm phát trên thế giới trong đầu năm 2023 đã có dấu hiệu hạ nhiệt nhưng nó vẫn nằm ở mức tương đối cao. Bên cạnh đó, ở châu Á tỷ lệ lạm phát tháng 2/2023 có phần ít nghiêm trọng hơn so với châu Âu khi các nước có tỷ lệ tăng chỉ một con số. So với các quốc gia trong khu vực thì Việt Nam thuộc nhóm nước có mức lạm phát không cao khi CPI tháng 3/2023 chỉ tăng 3,35% so với cùng kỳ năm ngoái.

Ở Việt Nam, Tổng cục Thống kê đã đưa ra thông báo trong tháng 12/2022 có 11.384 doanh nghiệp

rút khỏi thị trường, trong đó có 3.776 doanh nghiệp đăng ký tạm ngừng kinh doanh có thời hạn, 5.847 doanh nghiệp ngừng hoạt động chờ làm thủ tục giải thể, 1.761 doanh nghiệp đã hoàn tất thủ tục giải thể. Trong năm 2022 có 143.200 doanh nghiệp rút khỏi thị trường, trong đó có 73.800 doanh nghiệp tạm ngừng kinh doanh có thời hạn (tăng 34,2% so với số doanh nghiệp tạm ngừng kinh doanh có thời hạn năm 2021 là 55.000), 50.800 doanh nghiệp ngừng hoạt động chờ làm thủ tục giải thể (tăng 5,6% so với 48.100 doanh nghiệp ngừng hoạt động năm 2021), 18.600 doanh nghiệp hoàn tất thủ tục giải thể (tăng 11,2% so với năm 2021 là 16.700 doanh nghiệp). Đây là tín hiệu xấu đối với thị trường hiện nay. Không chỉ doanh nghiệp bị ảnh hưởng bởi lạm phát mà đời sống sinh viên cũng bị ảnh hưởng.

Mặc dù vậy, nhưng 6 tháng đầu năm 2023, nhờ sự kiểm soát và chỉ đạo đồng bộ từ Chính phủ nền kinh tế đã mang lại những tín hiệu lạc quan hơn. Giá thực phẩm giảm do nguồn cung dồi dào; giá xăng dầu, giá gas giảm theo giá nhiên liệu thế giới là nguyên nhân chính làm chỉ số giá tiêu dùng (CPI) tháng 3/2023 giảm 0,23% so với tháng trước. So với tháng 12/2022, CPI tháng Ba tăng 0,74% và so với cùng kỳ năm trước tăng 3,35%. Tính chung quý I/2023, CPI tăng 4,18% so với cùng kỳ năm trước; lạm phát cơ bản tăng 5,01%.

Lo ngại trước thực tiễn hàng năm mỗi trường có thêm hàng ngàn sinh viên nhập học, phần lớn là sinh viên xa nhà nên cần phải tìm một nơi để ở, nó có thể là ký túc xá, nhà người quen,...tuy nhiên nó vẫn không đủ đáp ứng số lượng sinh viên mong đợi. Chính vì thế, nhà trọ được xây lên với mục đích cho sinh viên các trường đại học thuê và đây cũng là một hình thức kinh doanh khá phổ biến hiện nay. Tuy nhiên giá thuê một căn phòng trọ đang tăng lên một

cách chóng mặt dù cơ sở vật chất không hề thay đổi, nâng cấp, nó khiến cho các bạn sinh viên lâm vào cảnh túng thiếu cùng cực. Bên cạnh đó thực phẩm là một phần không thể không nhắc đến. Trong thời kì lạm phát thì giá cả hàng hóa thực phẩm tăng theo, nó khiến cho các bạn không còn la cà các quán ăn mỗi khi đi học về. Đồng lương làm thêm không tăng, đồng tiền chu cấp từ bố mẹ cũng không nhiều khiến cho các bạn sinh viên phải chất bóp dành dụm để trang trải cuộc sống. Vì nguồn nhiên liệu của nước ta chủ yếu nhập khẩu nên khi giá nhập khẩu tăng dẫn đến giá nhiên liệu trong nước phải tăng lên. Ngày trước các bạn sinh viên sẽ lựa chọn phương tiện đi lại là xe máy vì sự tiện lợi của nó, một tuần với 50 nghìn đồng các bạn có thể đi lại thoải mái nhưng bây giờ các bạn chọn đi bộ, xe đạp hoặc xe buýt vì sự đắt đỏ của xăng dầu. Học phí đang không ngừng gia tăng là một nỗi lo lắng của toàn thể sinh viên. Một số bạn còn phải vay vốn ngân hàng để có tiền đi học. Khi lạm phát tăng, lãi suất cao khiến cho cuộc sống các bạn khó khăn hơn. Một chiếc máy tính xách tay để phục vụ việc học cho các bạn giờ đây cũng trở thành một đồ xa xỉ, họ đã chọn cách hàng ngày lên thư viện của trường để sử dụng máy tính của trường khi không thể sở hữu một chiếc cho riêng mình.

2. Các nghiên cứu liên quan và các yếu tố ảnh hưởng

Theo nghiên cứu của nhóm sinh viên trường Đại học Ngoại thương về các nhân tố vĩ mô ảnh hưởng đến lạm phát Việt Nam giai đoạn 2002-2020 đã nêu ra có 4 yếu tố ảnh hưởng chính đó là lãi suất cho vay, cung tiền, giá nhiên liệu thế giới và tỷ giá hối đoái. Trong nghiên cứu về các yếu tố ảnh hưởng của lạm phát trong và ngoài nước thực hiện trong bối cảnh mới, dữ liệu chuỗi thời gian dài, đảm bảo tính khoa học và hợp lý có năm yếu tố ảnh hưởng đến chỉ số lạm phát của Việt Nam đó là Tác động của cung tiền, lãi suất, chỉ số sản xuất nông nghiệp, tỷ giá và chỉ số lạm phát kỳ trước thông qua phương pháp VAR. Năm 2022 tác giả Jessica Dickler đã đưa ra một khảo sát cho thấy 44% sinh viên đang theo học với các khoản vay liên bang hoặc tư nhân cân nhắc bỏ học do gánh nặng tài chính. Hay nghiên cứu của Ellie Ashford vào năm 2019 cho thấy việc cân bằng giữa công việc và học tập là khó khăn đối với sinh viên, họ làm việc gần như toàn thời gian để có thể chi trả học phí và chi phí sinh hoạt.

Dựa trên việc xem xét các nghiên cứu liên quan, nhóm tác giả đã đưa ra năm giả thuyết để phân tích mối liên hệ giữa các nhân tố: Covid- 19, Gián đoạn chuỗi cung ứng, Cung tiền, Tâm lý người tiêu dùng, Lạm phát và Đời sống sinh viên.

Giả thuyết H_1: Ảnh hưởng của Covid-19 tới lạm phát trong và ngoài nước giai đoạn hiện nay.

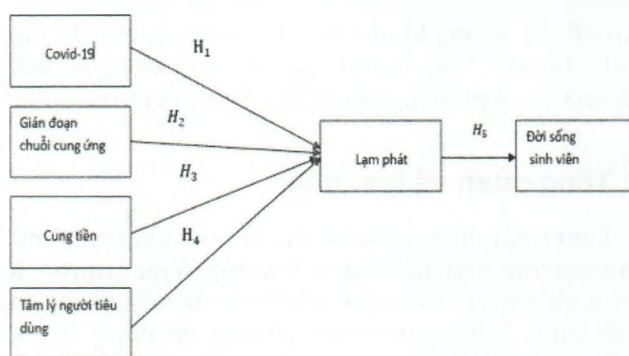
Giả thuyết H_2: Ảnh hưởng của Gián đoạn chuỗi cung ứng đến lạm phát trong và ngoài nước giai đoạn hiện nay.

Giả thuyết H_3: Ảnh hưởng của Cung tiền tới lạm phát trong và ngoài nước giai đoạn hiện nay.

Giả thuyết H_4: Ảnh hưởng của Tâm lý người tiêu dùng tới lạm phát trong và ngoài nước giai đoạn hiện nay

Giả thuyết H_5: Ảnh hưởng của lạm phát tác động tới đời sống sinh viên các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Hình 1: Mối quan hệ giữa các yếu tố

Nhóm tác giả sử dụng bảng câu hỏi trực tuyến khảo sát ý kiến sinh viên các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội. Bảng câu hỏi sử dụng thang đo Likert tương ứng 5 mức độ: Rất không đồng ý, Không đồng ý, Bình thường, Đồng ý, Rất đồng ý để đo lường mức độ ảnh hưởng của các yếu tố.

3. Kết quả nghiên cứu

Với số phiếu phát ra là 455 phiếu và thu lại được 400 kết quả hợp lệ, 55 phiếu không hợp lệ thì nhóm tác giả thấy xét về giới tính có 58,3% đối tượng khảo sát là nam và 41,7% đối tượng khảo sát là nữ. Đặc điểm mẫu không quá chênh lệch.

Về sinh viên năm mấy thì phần lớn đối tượng khảo sát là sinh viên năm hai, chiếm 50,2%. Thứ hai là sinh viên năm ba với 38,5%. Còn lại là sinh viên năm nhất và năm bốn với tỷ lệ lần lượt là 8,3% và 3%.

Dựa trên hình 1, nhóm tác giả đã xây dựng mô hình hồi quy đa biến để phân tích mức độ ảnh hưởng của các yếu tố. Mô hình bao gồm 4 biến độc lập, 1 biến trung gian và 1 biến phụ thuộc. Độ tin cậy được đo bằng Cronbach's alpha với các giá trị nằm trong khoảng từ 0.826 đến 0.908 đáp ứng mức khuyến nghị tối thiểu là 0.7. Tuy nhiên thông qua các chỉ tiêu thống kê, tác giả kiểm định giả thuyết nghiên cứu đã đề xuất thì kết quả phân tích SEM mối quan hệ tác động giữa Tâm lý người tiêu dùng và Lạm phát không còn ý nghĩa ($p > 0.05$). Kết quả kiểm định giả thuyết được mô tả trong bảng 1:

Bảng 1. Kết quả kiểm định giả thuyết

STT	Tương quan			Ước lượng
1	LP	<---	CV	,115
2	LP	<---	CU	,121
3	LP	<---	CT	,162
4	LP	<---	TL	-,028
5	DS	<---	LP	,360

Thông qua hệ số ước lượng chuẩn hóa ta xác định được mức độ ảnh hưởng giữa các nhân tố, từ đó có thể đánh giá được tầm quan trọng của từng nhân tố đối với việc ảnh hưởng đến lạm phát. Theo đó, trong các nhân tố ảnh hưởng thuận chiều đến LP lần lượt là CT (0,162); CU (0,121), CV (0,115), CP(0,122). Bên cạnh đó yếu tố tác động đến DS có LP với hệ số hồi quy chuẩn hóa là 0,36.

Nghiên cứu này làm rõ nguyên nhân gây ra tình trạng lạm phát trong thời gian vừa qua trên thế giới và Việt Nam. Trong thời đại hội nhập kinh tế, tình hình kinh tế nước ta chịu nhiều tác động của các yếu tố bên ngoài như giá nhiên liệu, giá NVL, giá hàng hóa nhập khẩu. Trong thời gian qua lạm phát chịu sự ảnh hưởng của Covid-19, gián đoạn chuỗi cung ứng, mức cung tiền. Ba nhân tố này cấu thành lạm phát từ đó tác động tới đời sống sinh viên trường các trường Đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội. Trong ba nhân tố đó thì mức cung tiền là nhân tố có sự tác động mạnh mẽ nhất tới lạm phát. Từ đây tác giả đưa ra giả thuyết “Lạm phát có sự ảnh hưởng tiêu cực đến đời sống sinh viên các trường Đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội”.

4. Kết luận và khuyến nghị

Lạm phát không chỉ là vấn đề cần được quan tâm ở Việt Nam mà trên toàn thế giới. Hiện nay khi tình trạng lạm phát đang tăng cao thì đời sống sinh viên lại càng bị ảnh hưởng. Việc tìm ra nguyên nhân của lạm phát để đưa ra được các giải pháp kiềm chế tình trạng lạm phát và cải thiện đời sống sinh viên là vô cùng quan trọng. Trên cơ sở phân tích, nghiên cứu đã nhận diện ra được các nguyên nhân chủ yếu gây ra tình trạng lạm phát hiện nay. Đồng thời, nhóm tác giả cũng đề xuất một số các giải pháp để kiềm chế lạm phát và cải thiện đời sống sinh viên.

Đối với Chính phủ: (1) Giữ vững ổn định kinh tế vĩ mô bằng cách sử dụng các chính sách tài khóa, tiền tệ, chính sách quản lý giá một cách hợp lý để nâng cao hiệu quả công tác quản lý giá và kiểm soát lạm phát trong mục tiêu đề ra; (2) Cần theo dõi chặt chẽ diễn biến giá cả của các mặt hàng trên thế giới như lương thực, thực phẩm, xăng dầu, ... để có những biện pháp ứng phó kịp thời. Tăng cường công tác tổng hợp, phân tích và dự báo thị trường giá cả; (3) Cần đa dạng hóa đối tác thương mại, giảm thiểu rủi ro khi nhập khẩu NVL phục vụ sản xuất, đảm bảo tăng trưởng bền vững. Các doanh nghiệp cần chủ

động tính toán các phương án kinh doanh, chủ động xây dựng kế hoạch dự trữ nguồn hàng, tích cực tìm kiếm thêm các nguồn cung ứng; (4) Cần theo dõi và điều chỉnh nguồn cung tiền một cách thận trọng.

Đối với Nhà trường: (1) Các trường Đại học cần đưa ra nhiều chính sách hỗ trợ cho sinh viên thông qua các hình thức như tặng học bổng, giảm học phí, hỗ trợ vay vốn không lãi suất; (2) Bảo vệ các quyền lợi của sinh viên bằng cách không tăng học phí không theo lộ trình của Bộ Giáo dục, không thu các khoản không phục vụ cho hoạt động học tập của sinh viên; (3) Các trường Đại học cần phối hợp với các chính quyền địa phương để bảo vệ quyền lợi của sinh viên khi xảy ra các trường hợp sinh viên bị ép tăng giá nhà trọ, tăng giá điện nước không phù hợp; (4) Các trường Đại học nên thành lập các trung tâm hỗ trợ đời sống sinh viên kết hợp giữa các khoa trong trường với nhau. Có thể thành lập đường dây nóng để hỗ trợ sinh viên các trường hợp cần sự giúp đỡ từ phía nhà trường để có thể giúp đỡ các bạn sinh viên một cách kịp thời./.

Tài liệu tham khảo

Phong, N.A& Hiệp, N.D(2017), Các yếu tố tác động đến lạm phát của Việt Nam, Tạp chí Công thương Điện tử (<https://tapchicongthuong.vn>)

Thành, C.V(2021), Hậu Covid-19 và giải pháp kiềm chế lạm phát ở Việt Nam, Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh (<https://se.ueh.edu.vn/>)

Minh,Q (2022), Ảnh hưởng của lạm phát tới nền kinh tế Việt Nam, Trường Doanh nhân PR(<https://prbs.edu.vn/>)

Linh, A(2022), Gần 400 doanh nghiệp Việt phá sản, tháo chạy khỏi thị trường mỗi ngày, ETIME(<https://etime.danviet.vn/>)

Thảo, X(2023), Quý I: Lạm phát cơ bản tăng 5,01% cao nhất trong 10 năm trở lại đây, Cổng thông tin điện tử Bộ Tài Chính (<https://mof.gov.vn/>)

Linh, S(2023), Lạm phát năm 2023 dự báo nằm trong tầm kiểm soát (<https://thoibaotaichinhvietnam.vn>)

<https://www.gso.gov.vn/tin-tuc-thong-ke/2023/03/thong-cao-bao-chi-ve-tinh-hinh-gia-thang-3-va-quy-i-nam-2023/>